

DEK

DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI

1977

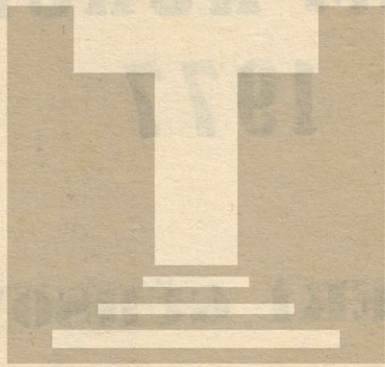
ZEKİ GÜRSOY

EĞİTİM EMEKÇİLERİNİN
ÖZLÜK ve MESLEK SORUNLARI

- bildirge -

töb-der

TÜSTAV

Halkevleri Basımevi — Ankara,

**TÜRKİYE EĞİTİM EMEKÇİLERİNİN
ÖZLÜK — EKONOMİK ve MESLEK SORUNLARI**

1 — GİRİŞ :

A) Öğretmenlik Mesleği ve Konumu.

B) Özlük - Ekonomik Haklar Kavramı.

2 — Eğitim emekçilerinin diğer Emekçi katmanlar arasındaki yeri ve özelliği.

3 — Dünya Eğitim Emekçilerinin Özgürlük - Ekonomik ve Meslek Hakları ile Ülkemiz Eğitim Emekçilerinin haklarının karşılaştırılması.

4 — Özlük - Ekonomik ve Meslek sorunlarımızın tartışılması ve öneriler

5 — Sonuç.

GİRİŞ .

A) — ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ ve KONUMU

Meslek sözcüğünün anlam ve kapsamı konusunda bugüne değin yapılmış bilimsel bir incelemeye raslanamamakla birlikte, tarihi süreç içindeki gelişmeler gözlenerek niteliğini açıklamaya çalışacağız. Bundan amaç öğretmenlik mesleğinin yerini ve konumunu belirlemektir. Diğer iş ve meslek kollarıyla, geniş halk yığınlarıyla ilişkilerini, eyitişimsel tümlüğünü ortaya koymaktır.

İlkel insanın bir günlük yaşamı ve ardından en eski sosyal kuruluş olan aile ve kabileler incelendiğinde, yaşamaya yönelik iş ve görev bölümüyle meslekleşmenin ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir. İlkel, köleci, feodal, anamalcı, toplumcu dönem ve aşamalarda siyasal toplumun giderek çok yönlü gelişmesi, örgütlenmesi, hızlı bir branşlaşmayı gerektirmiş, bu arada mesleki eğitime de ölçüsüz önem kazandırmıştır. Rütbe mesleğinden özgür mesleğe geçişe değin.

Her dönemde üretim biçimi eğitim için de kesin belirleyici olmuş, giderek genel eğitim ve meslek eğitimi ayrı düşünölmeye başlanmıştır. Meslek eğitiminin özgülük kazanması ise rütbe mesleğinin deneyleri ve kazanımları sonucu, özgür kişiliğın gelişmesiyle

mümkün olmuştur. 13-15 yy. da sınırlı okullaşma başlamış, özgür meslekler böylelikle okul kazanımına ulaşmış, yertüzünde dizgeleşerek zorunlu eğitim - öğretim, birliği, mesleki birliklere ve daha birçok kazanımlara ulaşmışlardır. Biz de geriden bu ilerleme ve gelişmeyi izleyerek 1848'lere gelmişiz. Böylelikle bizde öğretmenlik bir meslek olarak ve resmen bu tarihlerde kabul edilmiştir.

22 Mayıs 1919'da İstanbul Sultanahmet Meydanında ilk anti-emperyalist mitingi düzenleyen «Muallimler Cemiyeti» aynı zamanda eğitim emekçilerinin ilk örgütü olmuştur. Bilgilerini eylemleriyle birleştiren Muallimler Cemiyeti'nin ardından «Türkiye Muallimler ve Muallimler Cemiyeti» kurulmuş, 1924-1946 yılları arası dönemde devrimleri anlatma ve yayma ödevini üstlenmiştir. Daha sonra T.Ö.D.M.F. nu görüyoruz. 1950 - 1960 arası demokratik planda pek bir etkinlik göstermeyen bu dernek, 1965 yılında TÖS'e yerini bırakmıştır. Ancak 12 Mart olayı TÖS'ü «SENDİKA» adıyla kapatmıştır. Öğretmenler ekonomik, demokratik taleplerinden uzak bırakılmak, bu uğurda uğraş vermektan alıkonmak istenmiştir. Tüm kırım ve kıyımlara karşın eğitim emekçileri kendi öz örgütlerini işte bu tarihlerde yine kurmuştur. Böylelikle bağımsızlık, demokrasi, barış ve özgürlük için, ekonomik ve demokratik taleplerini hayata geçirmek için diğer demokratik kitle örgütleri arasında yerini almıştır.

Eğitim, elbette toplumun ekonomik ve politik yapısından soyutlanmaz. Eğitim emekçisi, üretim araçlarını elinde bulunduran sınıfların ve onun politik güçlerinin, eğitimi dilediğince biçimlendirmek isteyece-

ğini, altyapının üstyapıyı belirleyeceğini, bu arada kendisini de bir araç olarak kullanmak isteyeceğini, kitleleri düzenine koşullandırmak isteyeceğini elbette bilmektedir. Bunlardan başka eğitim emekçileri, emperyalist, kapitalist zincirin halkalarından biri olan ülkemizde eğitime ırkçı-faşist, anti-laik, en gerici kesiminin de göz koyduğunu, kendisinin geniş halk yığınlarının içinden geldiğini bilmektedir.

O nedenlerle, toplumun tüm üyelerinin çok yönlü, özgür gelişiminin ve en yüksek mutluluğunun sağlanması için emekten yana yerini alıyor ve edindiği bilgi ile eylemini birleştirerek, mesleğinin, ülkesi toplumunun, dünyanın aydın bir üyesi olduğunu kanıtliyordu. Daha ileri aşamalara ulaşmak içinde GREVLİ TOPLU SÖZLEŞMELİ SENDİKA hakkını istiyordu.

B — ÖZLÜK - EKONOMİK HAKLAR KAVRAMI

Konu tanımlamalarda «Kişinin, kişisel haklarıyla ilgili konuları içerir» biçiminde sunulmaktaysa da, özde «hak arama ve alma savaşımı» açısından, özlük-economik haklar yığinsal bir nitelik kazanır. Kitlelerin tümünü ilgilendirir.

Hak arama ve alma savaşımımızda kitlelerin örgütlenmesi ile bir örgüt disiplini altında gerçekleştirilecek «kitle dayanışması» istediğini alabilmek açısından zorunludur. Aralarında uzlaşmaz karşıtlıklar bulunan sınıflı toplumlarda düşünecek olursak, bir örgüt çatısı altında kitlesel dayanışmanın ne denli önemli olduğu daha belirgin biçimde ortaya çıkar. Bunun karşıtını düşünmek bizi «Özlük-demokratik hakları kişiyle ilgilidir» savına götürür ki, bu sav da anamalcı üretim ilişkilerinin kökeninde yatan bireyci anlayıştır. Yani bu-

nun açık anlamı kurduğum anamalcı düzenimi benimseyeceksin, benimseteceksin benim lehime işleyen çarklar arasında ezile kıyıla daha fazla artı değer yaratacaksın. Hak mak istemeyeceksin, ben gerekli gördüğüm kadar vereceğim, giderek ben zengin olacağım, sen ise yoksul. Bana, örgüt mörgüt kurarak karşı da çıkmayacaksın, bireyci olacaksın. Gemini kurtarmaya bakacaksın, demektir.

Egemen güçler böylelikle bireyleri edilginleştirerek, kişisel çıkarlarının toplu biçimde aranması için örgenleşmiş, yazgı birliği, özveri üzerine kurulmuş demokratik kitle örgütlerini etkisiz bırakmayı amaçlamıştır. Ancak bu emperyalizm yanında geri bıraktırmış bir ülke olan yurdumuzda halkımızın siyasal bilinçlenme sürecinde gücünü yitirmiştir. Halkımız artık dayanışmanın, sınıfının, toplumsal gerçekler ışığında parçanın tümünden ayrı düşünülmemeyeceğinin bilincindedir.

Üretim sürecindeki yerleri açısından konuya girildiğinde de, eğitim emekçilerinin üretime doğrudan katkıları olmadığını görürüz. Ancak bu biçimsel bir yargıdır. Üretilen değer bireyin bağımsız emeğinin ürünü değildir. Üretimde toplumsal ilişkiler, maddi üretimin zorunlu bir ögesi olan ve üretim ilişkileri denilen nesneyi oluştururlar. Bu toplumsal ilişkiler içersinde eğitim emekçilerini de üretime dolaylı katkıda bulunan bir kitle olarak görüyoruz. Bu konuyu iyice çözümlemek için anamalcı düzenin ayırdedici yasalarına bir göz atmak gerekir. Üretim araçlarını elinde bulunduran egemen sınıf, ücretli işgücünü ne denli çok sömürürse o denli artı değer elde eder. Bir meta olan işgücü değerinin büyüklüğü ya da küçüklüğü artı değer birikimini etkiler. Meta değerinin büyüklüğü üze-

rine etki yapan, emeğin bileşiklik (nitelik) derecesidir. **Emek bileşiklik değerine göre** ikiye ayrılır.

Nitelikli emek ki, eğitilmiş olup özel biçimleme ile oluşturulur. Bu da sermaye sahibine daha az kişi ile ve daha az ücretle daha çok üretim sağlar. Meta üretimindeki bu artış sermayedarın giderek palazlanmasını sağlar. Niteliksiz emek ise özel biçimlenmesi olmayan, çıraklık eğitiminden öte eğitim olmayan, kendi başınalıkla oluşan bir emek türüdür. Düz emek de denebilir. Nitelikli emeğe göre üretimi düşüktür. Sovyetler Birliği'nde yapılan bir araştırmaya göre niteliksiz emeğin üretkenliği % 16 arttırılabilmişken, nitelikli emeğin üretkenliği % 30 arttırılabilmektedir. İşsizliğin korkunç boyutlara ulaştığı ülkemizde egemen güçler, nitelikli ve niteliksiz emek bulabilmektedir. Nitelikli emek yetiştirmek gibi çok önemli bir görevi olan eğitim emekçisinin, bizim gibi sınıflı toplumlarda ayrıca halk çocuklarını sınıf bilinciyle yetiştirmek gibi özel ve önemli yükümlülükleri de vardır. O nedenle bir eğitim emekçisinin egemen güçlerce ödüllendirilmesi beklenemez. Beklenen kıyım, ekonomik bakımdan güçsüzleştirmektir. Ekonomik bakımdan güçsüz bırakılışı diğer emekçi kitle ve yığınlardan daha farklıdır.

Konuyu kısaca tümlersek, kişilerin özlük-ekonomik hakkı tüm içinde yer bulur. Öncelikle yığınsal ve sınıf içeriklidir. Ancak, hakkın dağılım trafiği hakkı kişiye götürür ki, o da, kendi içinde tüm açısından tutarlı bir eşitlikçiliği gözetmek zorundadır.

II. — EĞİTİM EMEKÇİLERİNİN DİĞER EMEKÇİ KİTLE VE KATMANLAR ARASINDAKİ YERİ.

Eğitim Emekçilerinin, özlük-ekonomik haklarının diğer emekçi kitlelerin sorunlarında, soyutlanarak

ele alınamayacağı savlanmaktadır. Özde bu sav doğrudur. Eğitim emekçilerinin sorunlarını diğer emekçi kitlelerin sorunlarından ayrı ele almak devrimci anlayışla da bağdaşmaz, çünkü tüm emekçilerin sorunları ekonomik düzenden kaynaklanmaktadır. Ama bu, eğitim emekçilerinin iki görevinden birini ertelemesini de gerektirmez. Yani özlük-ekonomik sorunlarıyla uğraşmak görevini ertelemesi halinde, küçümsemesi halinde öğretmenin kendisine yabancılaşacağını bilmek zorundadır. Geniş eğitim emekçileri kitlelerini kucaklamak, onlara inebilmek için bu görevi çok iyi yapmak zorunluluğu vardır. Bu arada diğer emekçi kitlelerle eytişimsel tümlük gözardı edilmeden birlikte çalışmak ta, en az birinci görev kadar önemlidir.

Kısaca :

Eğitim emekçisi, üretim eğitimi ve verimli çalışmaya yönelmek, tembelligin en büyük suç olduğunu bilmek, ulusal gelirden birey başına düşen payını, pay arttıkça artan, kendi içinde tutarlı ve eşitlikçi bir ücret dizgesi içinde almak, kitle tabanındaki her ileriye dönük gelişmeyi kazanım saymak, daha geniş emekçi kitle ve katmanlarla ve onların kitle örgütleriyle birlik ve dayanışma içinde olmak, asgari bu bilinç düzeyine erişmek zorundadır.

III. — DÜNYA EĞİTİM EMEKÇİLERİNİN ÖZLÜK-EKONOMİK VE MESLEK SORUNLARI İLE ÜLKEMİZ EĞİTİM EMEKÇİLERİNİN ÖZLÜK-EKONOMİK MESLEK HAKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.

Ülkemiz Eğitim Emekçilerinin maaş-ücret sorununa kısaca bakalım.

Ulusal gelirden birey başına düşen payın 1977 yılı başlarında bin dolara, bizim paramızla 17.500 liraya

ulaştığını en yetkili ağız ve kaynaklardan öğrendik, saptadık. Buna göre, örnek olarak evli iki çocuklu bir eğitim emekçisi ailesini ele alalım. Ulusal gelirden bu dört nüfuslu aileye düşen payı bulalım. $17.500 \times 4 = 70.000$ T.L. bu örnek ailenin ulusal gelirden payına da yetmiş binlira düşmektedir. Aylık gelirini bulursak, $70.000 : 12 = 5830$ TL. sı olduğunu görürüz.

Öte yandan Türkiye koşullarında evli, iki çocuklu bir aile olarak sade ve insanca yaşayabilmek için alt düzeyde 5,6 bin liraya gereksinme vardır. O da fiatlar sabit tutulduğunda, kaldı ki 1970 yılında 145,7 olan toptan eşya fiatlarının 1976 yılı eylül sonunda 407,0'a ulaştığı devletin resmi kayıtlarından saptanmıştır. Yani altı yılda toptan eşya fiyatları 3.5 misli artmışken maaş ve ücretler ancak % 60 çevresinde artış göstermiştir. O da devalüasyonlarla bundan fazlasını alıp götürülerek, emekçi sınıf ve tabakaların yoksullaşması pahasına. Evli 2 çocuklu bir eğitim emekçisinin eline ayda 5830 TL. geçmesi gerekirken günümüzde bu 2000 T.L. çevresinde oynamaktadır. Böylelikle aradaki fark (3500) T.L. nun kimlerin cebine indiği sorusu akla takılmaktadır. Tüm eğitim emekçisi nüfusun eline yılda brüt 25,5 milyar T.L. sı geçmesi gerekirken bu rakkamın yerini 7.8 milyar liranın aldığı sanılmaktadır, ki aradaki 17 - 18 milyar liranın egemen güçlerin cebine indiği anlaşılmaktadır. Alinteri paralarımızla nüfuz ticareti yapılmaktadır.

Bu değerlendirme sadece eğitim emekçilerini kapsamaktadır. Bir de diğer tabaka ve kitlelerin sömürülerine buna eklersek kimbilir bu rakamlar nerelere ulaşır.

Diğer ülkelere geelince :

FRANSA : (1962)

Ortalama aylık tutarı 8.000 ile 20.000 frank arası. Ayrıca 10.000 frank çevresinde konut tazminatı, tüm derecelerde yeni öğretmenlere :

iki çocuklu aile için : 700 frank,

üç çocuklu aile için : 1745 frank,

altı çocuklu aile için : 4857 frank, fark ödeme yapılmaktadır. Sendikalıdırlar. Toplu sözleşmeli grevli sendika hakları tanınmıştır.

S.S.C.B. (1962) :

Öğretmenler haftada 24 saat ders verme ilkesine göre maaş alırlar. Fazla mesainin karşılığını ücret olarak alırlar. Aylıklar 80 - 120 ruble arasındadır. Haftada 8 saat çalışan ilkökul öğretmenine de 116 ruble artı ücret öderler. Görev yaptığı süre 10 yılı aşmış, haftada 24 saat ders veren Rusça dil öğretmenine 113 ruble, ödevleri düzeltme ücreti olarak 8 ruble, sınıf öğretmenliği için 7,5 ruble artı ücret ödenir. Bölgeler arasında ayrıntılar vardır. Köylerde öğretmenler ev kirası ödemezler. Öğretmenlerin % 98'i «Eğitim İşçileri» sendikasının üyesidirler. Öğretmenlerin kira zorunlu giderleri net maaşlarının % 8'ini aşmaz.

A.B.D. (1963)

Aylıklar ortalama 5795 dolardır. Tüm burjuval demokratik hakları sağlanmıştır. Kaynak: Çağdaş Eğitim, F. Oğuzkan

Örnekleri daha da çoğaltmak olasıdır. Ancak buna gerek görmedik. Çünkü anamalcı düzenin rekabetçi aşamasını geçmiş ülkelerde, emekçi kitleler, uzun bir

savaşım sonucu burjuva demokratik haklarını elde etmişlerdir. Geri kalmış ülkelerde ise emekçilere burjuva demokratik haklar bile çok görülmüştür. Genel olarak mali oligarşiye bağımlı yerli tekelci işbirlikçi burjuvazi, emekçi kitleleri faşizme varan çabalarla sürekli baskı altında tutmuşlar, özel olarak ise öğretmenleri bir araç olarak görmüşler, işlerine yaramayanları sürgit etmişler, sürmüş, kıymış, kırmışlardır. Mevcut eğitim düzeninin çarpıklığı bilinmektedir. Buna karşın son yıllarda eğitim yaşamında eritme kazanları kurulup, bir zamanlar dünya imparatorluğu düşleyen İngiltere ve A.B.D.'de kullanılan (Melting-Pet ve Boawnia) kullanışsızlığı kanıtlanmış yöntemler ülkemizde de yeniden denenmeye başlanmıştır. Bozuk eğitim düzeni giderek daha da çarpıtılarak kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda tam olarak yozlaştırılmak istenmiştir. Düzenlerine uyumlu kafalar yetiştirmek, bu üstyapı kurumunu, temelini korumakla görevli kılmak için ellerinden geleni esirgemesiz yapmışlardır. Böylelikle de demokratik kitle örgütlerinde yükselen kitlelerin savaşımı sindirilmek istenmiştir.

Ancak eğitim emekçileri, temelde egemen üretim ilişkiler değişmedikçe, kapitalist, emperyalist sömürü ağırları koparılmadıkça sorunlarının köklü çözüm bulunmayacağına bilincindedir. Özlük-Ekonomik ve meslek hak ve sorunlarımızın çözümüne de bu açıdan bakmakta ve bunun için tam bir dayanışma içinde olmak zorundadır.

4 — ÖZLÜK EKONOMİK ve MESLEK HAK ve SORUNLARIMIZIN TARTIŞILMASI ve ÖNERİLER

Genel haklar ve istekler :

A — Öğretmeni nitelikli emek yetiştiren, üretime dolaylı katkıda bulunan, böylelikle yarattığı üründen payını almaya hak kazanan bir eğitim emekçisi olarak

I — Ülkemiz koşullarında tüm emekçilerin yararlandığı hakların kendisine de tanınmasını, Grevli toplu sözleşmeli sendika hakkına sahip olmasını,

B — Öğretmen :

1 — Mesleğinin,

2 — Toplumunun,

3 — Dünyanın ilerici, aydın bir üyesi olarak,

a) Tüm dünya eğitim emekçilerine, işçilerine tanınan hakların Türk toplumunun tüm emekçilerine de tanınmasını,

b) Bu hakların kendisi ve toplumunda yaşanırılık kazanmasının kolaylaştırılmasını,

c) Eğitim ve kültür konusunda, ülkemizle diğer ülkeler arasında yapılmış ikili ve çok yanlı anlaşmaların açıklanmasını,

d) Bakanlık arşivlerinin eğitim emekçilerinin meslek kuruluşlarına açılmasını,

e) Uluslararası eğitim emekçileri birlikleri ile Türkiye eğitim emekçileri birliklerinin birlik ve dayanışmalarına olanak tanınmasını,

f) Ülkemizdeki yabancı uzmanların (Özellikle eğitim alanında çalıştırılan) sayılarını, yerlerini ve görevlerini bilme hakkına sahip olmasını,

g) Irkçı, şoven, anti-layık, sermayeden yana eğitim ve öğretime son verilmesini,

h) Başka ülkelerden alınan ve bugün eğitimimizde çok kötü kopyaları uygulanan «Brownia» ve «Melting-Pot» adlı yöntemlerden derhal vazgeçilmesini,

i) Eğitim yapısının (Amaç, içerik, yöntem, araç-gereç, uygulama, kitap ödenek, denetim ve değerlendirmesinde) düzenlenmesi ve işleyişinde eğitim emekçilerinin söz ve yetki sahibi olmasını istemektedir.

Yukarıda genel çevresini çizdiğim, ulaştırılması yakın ve uzak erimli hak ve sorumluluklarımıza ilişkin taleplerimizin şimdi de özel konularını bir ölçüde ayrıntıya girerek ele alıp görüş ve önerilerimi sunacağım. Bu özel konumlu sorularımızı üç başlık altında toplamayı uygun buldum :

1 — Maaş ve ücretler, 2 — Sosyal yardımlar, 3 — Diğer konular.

1 — MAAS VE ÜCRETLER :

Bilindiği gibi bu konu içerisine de girebilecek konular şunlardır :

A) Devlet Personel Dizgesi B) Maaş gösterge Tablosu. C) Katsayı, D) Kadro, E) İlerleme ve yükselme F) Yan Ödemeler, G) Ders ücretleri, H) Yolluklar, İ) İkinci görev, J) Vekillik gibi konular.

A — DEVLET PERSONEL DİZGESİ :

Daha önce emperyalist-kapitalist zincirin halkalarından biri olan bizim ülkemizde de kamu çalışanlarının, tüm emekçilerin maaş ve ücretlerinin burjuvazinin çıkarları doğrultusunda ve kendi yasalarına göre düzenlendiğini, bizdeki devlet personel rejiminin böy-

lelikle oluşmuş bulunduğunu dolaylı olarak ifade etmiştik, ama benzerlerinin çok kötü bir kopyası olduğuna değinmemiştik. Grevli Toplu Sözleşmeli Sendika hakkını alıncaya dek burjuvazinin kendi içinde düzenlediği yasalarla tanınmış hakları son sınırına dek koalamak hakkımızdır sanırım. Devlet personel dizgesi açısından kovalanacak olan haklar ülke düzeyinde sunlardır,

a) Ücret rejimi en azından özel kesimdeki ücretlerle karşılaştırılabilir olmalıdır.

b) Ücret rejimi kamu görevlilerinin yurt düzeyine uyumlu ve dengeli dağılımını sağlamalıdır.

c) Açık, sade, yalın olmalıdır.

d) Bütünlük göstermelidir.

e) Kamu çalışanlarını halktan koparıcı olmamalıdır.

f) Sınıflandırma, kariyer, liyakat, katsayı gerçekçi olmalıdır.

B -- MAAŞ - GÖSTERGE TABLOSU :

Yürürlükteki personel dizgesinde maaş adı altında kamu çalışanlarının ücretlerini saptamakta kullanılan temel ölçüt 657 sayılı yasanın 1897 sayılı yasa ile değişik 43. maddesindeki tablodur. Eğitim emekçilerinin temel ücreti de bu tabloya bağlıdır.

Evlî, iki çocuklu bir eğitim emekçisinin eline, ulusal gelirden birey başına düşen paya göre yılda 70.000 TL. ayda 5838 TL. nin 1977 başı hesaplarına göre geçmesi gerekirken (ortalama) katsayı, artışı da gözönünde bulundurularak yine ortalama, eğitim emekçisinin (4 nüfuslu aile olarak) eline 2.000 lira dolayında ücret geçtiğini görmekteyiz ki bu da maaş gösterge tablosu ve katsayının birer yutturmaca olduğunu açıkça gös-

termektedir. Verilere göre, ülkemizde 827 bin kamu çalışanı mevcut olup, bunun 623 bin'i asgari ücretin altında veya yakınında ücret almaktadır ki eğitim emekçileri de büyük çoğunlukla bu ikinci gruba girmektedir.

1977 akçalı yılı için kararlaştırılan 12 ci katsayı ile gösterge ancak 440'ın üzerinde (Bu da 6. dereceye denktir.) olmalıdır ki gösterge tablosu ve katsayı anlam taşısın.

MAAŞ GÖSTERGESİ VE KATSAYI KONUSUNDAKİ ÖNERİM :

1 — Ulusal gelirden birey başına düşen pay gözetilerek : pay arttıkça artan, kendi içinde eşitlikçi ve tutarlı bir dizgeyle bu sorunun çözüleceğine,

2 — Kamu emeklilerine uygulanmakta olan 1425 sayılı yasanın 1922 sayılı yasa ile değişik 2. maddesindeki emekli gösterge tablosu kaldırılarak görevde iken keseneklerini ödedikleri gösterge tablosu üzerinden emekli ücreti almalarıyla sağlanacağına.

3 — Bunların geçici çözüm olacağına inanıyorum.

C) KADRO :

Kadro konusu, tüm kamu çalışanlarının ve biz eğitim emekçilerinin, yeni personel dizgesi ile birlikte sürekli sorunumuz haline gelmiştir.

a) Atanma ve yer değiştirmelerde

b) Derece yükselmelerinde

c) Sürekli ve geçici görev yolluklarının saptanmasında

- d) Hastahanelerin yatak derecelemelerinde
- e) Pasaport harçlarının belirlenmelerinde
- f) Yurt dışı tedavi giderlerinin belirlenmelerinde
- g) Ünvanlı (İsimlenmiş) kadro görevlerindeki yer değiştirmelerinde sürekli bir sorundur. Özellikle eğitim emekçilerini etkileyen yanı, kadrosuzluktan derece yükselmelerinin yapılamaması ve geciktirilmesidir. Yalnız gecikme olayı bile yürürlükte olan yasa hükümleri ile konamayacak özlük hakkı kaybı doğuracak önemdedir.

1.3.1971 tarihinde yürürlüğe giren devlet personeli dizgesi hazırlanırken, Milli Eğitim Bakanlığınca gerekli önem verilmediğinden ve gerekli önlemler alınmadığından, zamanında denk kadroların sağlanamayışı büyük sorun yaratmış durumdadır. Arasına denk kadro sağlandığı, terfilerin yapılacağı duyurulmaktaysa da, bu, geçici rahatlamadan öteye gitmemektedir.

KADRO KONUSUNDAKİ ÖNERİM :

Genel kadro kanunu «657 ve 1897» sayılı yasalar-daki yetkiye dayanılarak, bakanlar kurulunun çıkara-acağı bir kararname ile yetersiz kadroların çekilip yeterli kadroların verilmesi ile bir seferde çözümlenmelidir. Kanımca hiçbir yasal engel de yoktur.

D) ÜCRETE İLERLEME VE YÜKSELME :

Kamu çalışanlarının ve eğitim emekçilerinin üç-rette ilerlemeleri ve yükselmeleri eski yasaya göre üç-yılda bir terfi biçimindeydi. Yeni yasalara göre (Eğitim emekçileri için 1702, 4357 vb. meslek yasalarından kay-naklanan başarı saptama koşul ve araçlarıyla) her yıl kademe ilerlemesi, her üç yılda bir de derece yükselme-

si biçimindedir. 657 sayılı yasanın gerektirdiği bu dizge 6 yıllık uygulama sırasında, gerek eksik uygulama gerekse çarpıklığı nedeniyle tam bir yetersizlik göstermiştir. Kullandığı araçlar tezkiye varakası, talim sicilleri, çift hükümlü raporlarla 657 sayılı yasanın gerektirdiği (117 nci maddesiyle) kurullar olup, eğitim emekçilerinin başarı ve başarısızlıkları açıklık ilkelerine uygun değerlendiren araçlar değildir. Başarı ve başarısızlık saptamada verimli çalışma, iş üretme yerine baskı, korku ile üretme, iş yaptırma yöntemi izlenmektedir. Eğitim emekçisinin, emekçi halkın çıkarları ile ters düşen çalışmaya itilmek istenmekte, bu da eğitim emekçisini isteksiz çalışmaya yöneltmektedir, böylelikle başarısız damgasını yemektedir.

ÜCRETE İLERLEME VE YÜKSELMEYE İLİŞKİN ÖNERİM :

1 — Eğitim emekçisinin çalışma alanının emekten ve halktan yana düzenlenmesi, böylelikle istekle, verimli üretime dönük çalışma olanaklarının sağlanması başarının ilk koşuludur.

2 — Araç olarak tezkiye varakası, talim sicilleri, çift hükümlü raporlar gibi araçlar kaldırılarak yerine açıklık ilkesinin geçerli olduğu «ölçme ve iş değerlendirme» araçlarının konması ve böylelikle öz denetimin geçerli kıldığı bir dizge oluşturulmalıdır.

3 — Bu araçların ortaya koyduğu veriler tarafsız kurullarca değerlendirilmeli, başarı başarısızlık ilgiliye açık olmalı, savunma hakkı tanınmalıdır.

4 — Bir başka husus ta, eğitim emekçilerinin çalışma ortamlarının, çalışma ortamlarından gelen etkile-

rin de değerlendirmelerde gözönünde bulundurulması somut olarak değer kazanmalıdır.

E) YAN ÖDEMELER :

Yan ödeme kavramını 657 sayılı yasa ve bağlı düzenlemeleri getirmiştir. 3656 sayılı yasa ve bağlı düzenlemeleri döneminde kullanılan 2/3 makam tazminatı, temsil ödeneğinden vb. artık ödemelere karşı oluşan tepkileri gidermek amacıyla kamuoyuna sunulmuştur. Ayrıca «eşit işe eşit ücret» ilkesini de yaşama geçirici bir araç olarak tanıtılmıştır. Oysa günümüzde yan ödeme uygulaması ayrıcalığı doruğuna ulaştıran tam bir ücret yozlaştırmasıdır.

Yan ödemeler 657 sayılı yasanın 1897 sayılı yasayla değişik ek maddesi uyarınca yılda bir kez bakanlar kurulu tarafından saptanır. İş güçlüğü, iş riski, temindeki güçlük adı altında bazı görev ve ünvanlara birisi, bazılarına da her üçü birden ödenebilmektedir. Mali sorumluluk tazminatı türleri de vardır. Ayrımcı, politik (siyasi gözdecilik-Favorizma), ölçüsü kaçırılmış bir ödeme biçimi içerisinde eğitim emekçilerinin hakkı hiçbir zaman gerçek değeri ile koşutlu olarak karşılanmamıştır. Yan ödemelerin bir başka ilginç yanı da emekli ve sigorta haklarına yansımayaşdır.

ÖNERİ :

1 — Ücrette birlik ilkesi açısından, yan ödemelerin yaygın uygulanmasına son verilmelidir. Tanımları getirilebilmek koşuluyla «Konut gideri» yiyecek parası, (Yakacak bedeli), yayın gideri gibi neye karşı ödendiği bilinir hale getirilmelidir. Özellikle tüm çalışanları kavramlı, belirli bir kesim için yan ödeme ve-

rilmemelidir. Ölçüt olarak ta maaş gösterge tablosu katsayı konusundaki önerimiz gerçekleşinceye değin, ulusal gelirden birey başına düşen payın verilmesini tamamlayan, gözeten bir dizge oluşturulmalıdır.

2 — Yan ödemelerden de vergi kesildiğine göre sigorta ve emekliliğe de yansıtılmalıdır.

F — ÖTEKİ MALİ HAKLAR VE ÖNERİ :

Verilen süre yönünden burada ayrıntısına inme olanağı bulamadığım, ders ücretleri, yolluklar, ikinci görev, vekillik, fazla çalışma, yurt dışı aylıkları, aile yardımı gibi mali haklar başlığı altında yer alan konular, konunun bütünlüğü içinde düşünülüp, kendi içinde eşitlikçi bir dizgeye kavuşturularak, ulusal gelirden birey başına düşen payı tamamlar nitelikte bir yapı ve işleyiş kazanmalıdır. Ayrıca, yeri geldikçe ilerki konular için bu sorunlara yine de değinilecek ve öneri getirilecektir.

II — SOSYAL HAKLAR VE YARDIMLAR VE DİĞERLERİ :

A— Emeklilik ve Emekli Sandığı :

657 sayılı devlet memurları yasasınının 187. maddesinde «Devlet Memurlarının emeklilik ve malüllük halinde kendilerinin, ölümleri halinde dul ve yetimlerinin, sahip buldukları haklar emeklilik kanunlarıyla düzenlenir» denmektedir.

Tüm çalışanlar kamu hizmeti görür ve geçimlerini sağlarken, elbette biyolojik bakımdan yıpranmaktadır. Yıpranırken de hizmet üretmektedirler. Ürettiği hizmetin karşılığını da emekli olduğunda alacağı-

nı unup durmaktadırlar. Hem kamu hizmeti üretir-ken, hem de emeklilikleri sırasında ne mutlu bir yaşa- ma, ne de insanca yaşama düzeyine de şindiye dek ka- vuşturulamamışlardır. Bu gerçek, ülkemizde kamu ça- lışanlarının ne denli bozuk bir emeklilik dizgisi ile kar- şı karşıya bulduklarını göstermeye yeter. Rakam- lar sayıp dökmeye gerek görmeden bile bu gerçek an- laşılabilir.Emeklilik

Emeklilik hakkından ötede kamu çalışanlarının emeklilik keseneklerinin biriktiği ve öylelikle oluştuğu emekli sandığı geçmişte ve günümüzde kamu çalışan- larının çıkarlarına tümenden ters bir işleyiş ve çalışma içinde oluşmuştur. Otuz yıllık bir eğitim emekçisinin eline emekliye ayrıldığından 12 katsayıyla 200.000 lira gibi bir para geçmektedir. Yani kuyruksuz montaj malı bir taksi alacak kadar. Otuz yıl bir taksiye çalışmakla eş anlamlıdır bu. Ancak sermayeye kredi oluşturmak- ta bu sandık oldukça başarı kazanmıştır. Gökdelenler, hoteller, yapar, buraları ağalar, beyler, parababaları- nın hizmetine sunulur. Sandığın asıl sahipleri ise uzak- tan seyrederek o tesisleri.

ÖNERİ :

1 — Tüm kamu çalışanlarının sigorta hakları ve olanaklarını biraraya getiren tek bir sigorta kurumu oluşturulmalıdır. Hatta daha ileri giderek tüm emeği ile geçinenleri kapsamalıdır bu kurum.

2 — Anılan kurumun yönetimi, işleyişi, denetimi tümenden üyelerinin elinde olmalıdır. Ülkenin emekten yana ekonomik politikasıyla da eşgüdümü sağlanma- lıdır. Her halde emeğin ve emekçilerin ülkede ağırlı- ğını hissettireceği ekonomik bir güç olmalıdır, Emekli Sandığı.

B -- MEYAK :

657 sayılı yasanın değişik 190. maddesi «... Devlet memurlarına ek sigorta, konut, dinlenme kampları ve diğer ihtiyaçlarını karşılamakta yardımcı olmak, tasarruflarını yurt kalkınmasında yararlı olacak alanlarda değerlendirmek üzere..... en geç bir yıl içinde çıkarılarak bir kanunla kurulması ngrlen Memur Yardımlaşma Kurumu»nu getirmiştir.

Bu iş için 1.3.1970 den başlayarak tüm devlet memularının brt maaşlarının % 5'i kesilmektedir. Őimdiye değin ne yasağı çıkmış, ne de kesintiler öz sahiplerine iade edilmiştir. Ancak bu kesintiler de diğerlerinde olduğu gibi egemen glerin emrine tahsis edilmiştir. Bu arada 657 sayılı yasanın ek geçici 20.2 sayılı yasa gücündeki kararnamenin, 12 sayılı yasa gücündeki kararnamenin ek geçici 20, 1897 sayılı yasanın ek geçici 20. maddeleriyle kesintilerin yapılması srdlmştr. Aslında bu kesintiler özel yasaıkıncaya değin merkez bankasında saklanması da gerekmektedir. Olan şudur: emekli olanlarla ölenlerin kesintileri geri alınabilmektedir. Yani gaspedilen bu paralar belli glerin elinden ya ölünce ya da emekli olunca bin güçlükle alınabilmektedir.

Bu gün bu paralarımızın nerede, ne miktar ve kimlerin kullanımında bulunduğunu bile bildirmiyorlar. Faizleri ana parasına yaklaşan bu paralarımızı geri istediğimizde de bildiğiniz gibi pusuya yatıp bizi avlamaya çalışıyorlar.

ÖNERİ :

1 — Bu hali ile, yani MEYAK olarak bu kurumun yasallaştırmasını istememek gerekir. Öncelikle ve en kısa zamanda bu paralarımızın nerede ve kimin elin-

de bulunduğunu, sırtımızdan neler kazanıldığını, faizlerinin ne kadar tuttuğunu ve tüm paramızın böylelikle neye ulaştığını yetkililer açıklamalıdır.

2 — 13.1.1943 tarih ve 4357 sayılı yasanın 11. ve 14. maddeleriyle kurulan, 11. maddesi 7117 sayılı yasayla bu günkü biçimini alan İlkokul Öğretmenleri S.S.Y. Sandığı o yılların ölçülerine göre ve o dönem yönetiminin olumlu yaklaşımı ile ilköğretim kesimi için bazı sorunları çözmeyi hedefleyen bir ek sigorta olmuştur. Halen bu sandığımız yaşatılmaktadır. 17. Temmuz olağan kurultayında da bu sandık öz sahiplerinin eline geçmiştir.

Şimdi bu sandığın :

a) Geriye doğru gidilerek, ölçülü ve borçlanmayı kolaylaştırıcı bir dizge ile tüm eğitim emekçilerini kavramasını, bunun sağlanması için de gerekli yasal değişikliklerin en kısa zamanda yapılmasını.

b) 4357 ve onu değiştiren 7117 sayılı yasayla getirilen «şemalandırmanın» vergi dışı kalması hükümünün hazırlanan yeni yasada aynen saklı tutulmasını,

c) MEYAK'ta gasp yoluyla biriktirilen ve sermaye kredi olanakları yaratmada kullanılan paralarımızın faizleriyle birlikte bu sandığı devredilmesinin sağlanmasını,

d) Kurulacak, «Eğitim Emekçileri Ek Sosyal Sigorta Kurumu»nun yönetim ve denetiminin, kuruluşun öz sahibi eğitim emekçilerine verilmesini bakanlığın olumsuz müdahalelerinin önlenmesini,

e) Ülkemizde emekten ve emekçiden yana bir düzen değişikliği yapılmasında etkili bir kurum olarak yerini almasını önermekteyiz.

Böyle bir kuruluşun getireceği yararları şöyle sıralamak olasıdır. Eğitim emekçilerine bir ölçüde ekonomik bağımsızlık kazandıracaktır. Giderek bu durum eğitim emekçisinin politik ağırlığı kazanmasına yol açacaktır. Bunlardan ötede, öğrenci yurdu, matbaa yayınevi, konut, pazar, dinlenme yerleri, konut edinme, çeşitli sosyal yardımlar (emeklilik ve benzeri), konukevleri açmak ve benzerleri.

C — TEFTİŞ VE DEĞERLENDİRME :

Bir üstyapı kurumu olan eğitim, altyapının değişmesinde, yeni boyutlara ulaşmasında ve kitlelerin bilinçlenmesinde etkili bir araçtır.

Ancak, bu araç egemen sınıflarca, kitleleri belli bir doğrultuda tutmak, koşullandırmak ve uyutmak gibi amaçlarla kullanılmaktadır. Bu amaca uygun olarak eğitim dizgesi ve bu dizgenin en önemli ögesi olan teftiş ve değerlendirme de çağdışı kurallara bağlanmıştır.

Emekten yana olan eğitim emekçisi, eğitimin, emperyalist, feodal, ırkçı-şöven, anti-laik ve baskıcı etkiden kurtarılarak biçimde ulusal, özde emekçi halktan yana bir niteliğe kavuşturulmasını, üretim eğitimi ve verimli (prodüktiv) çalışmayı savunduğundan, teftiş dizgesinin önemli bir unsuru olan müfettişliğinde öz ve biçim yönünden o ilkelerle uyumlu olmasını bekler.

Günümüz teftiş dizgesi :

- a) İlkokul öğretmenleri açısından 222,4357
- b) Ortadereceli okul öğretmenleri açısından 1702,
- c) İlköğretim Müfettişleri açısından 789,1702,222,

d) Bakanlık müfettişleri açısından 2287,1739,

e) Kamu personeli açısından 657,5442 sayılı yasalardan ve bunlara bağlı yönetmeliklerle biçimlendirilmişlerdir. Yukarıda da görüldüğü gibi, konu, yasal dayanaklar açısından bir dağınıklık ve karışıklık içerisindedir. İdare amirleri, bir olmadığından diğerini kullanarak kendisine bir geniş esneklik bulmaktadır. Bu kullanımlar da çoğu zaman mevcut sömürü düzenini korumaya yönelik olmaktadır.

Bu günkü teftiş dizgesi bu görünümüyle :

1 — Eğitimin demokratikleştirilmesine katkıda bulunmaya kapalı.

2 — Yanlışları önleme ve giderme yerine onarmaya dönük,

3 — Eğitsel rehberlik, geliştirme ve yönlendirme yerine eksik kusur arayıcı,

4 — Değerlendirmeci olma yerine işveren tavrına dönük,

5 — Güvenilir ve geçerli ölçü araçlarından yoksun,

6 — Kurumsal verim ve birlikte yaratılan, bağımsız emeğin ürünü olmayan değerlerin ölçülmesi yerine bireyci ve bireysel teftişe yönelik,

8 — Müfettişlerin bir bölümü, eğitim olgusuna çağdaş düşünce ile bakma yerine, koşullandırma konularına sınırlı yaklaşan bir yapı ve işleyişle karşımızda ve yaşıntımızdadır.

ÖNERİLER :

1 — Değerlendirme, yaratılan emeğin yansız ve açık biçimde ölçülmesi ve saptanması amacına yönelik olmalıdır.

2 — Değerlendirme, ortamına girenlerin koşullarını da gözönüne alıcı olmalıdır.

3 — Değerlendirmeyi yapacak olanlar işlevine uygun eğitimle donatılmalıdırlar.

4 — Değerlendirme onarıcı olma yerine, yanlışları önleme ve iş içinde gidermeye yönelik olmalıdır.

5 — Bireyci ve bireysel teftiş anlayışı terkedilmeli, kurumsal değerlendirmeye yönelinmelidir.

6 — Değerlendirme organ ve örgütlerinin oluşturulmasında, araçların seçiminde ve saptanmasında, değerlendirme ile ilgili kararların alınmasında eğitim emekçileri öz denetim açısından önemli ölçüde söz sahibi olmalıdır.

7 — Yeni dizgede, müfettişlik işlevi, ölçme ve değerlendirmenin bir teknisyenliği ile eğitsel rehberlik biçiminde sınırlandırılmalıdır.

8 — Geçerli ve güvenilir araçlarla toplanan veriler eğitim emekçilerinin ağırlıklı olduğu yansız bir kurul eliyle değerlendirilmeli, müfettişlerden sicil verme hakkı alınmalıdır.

9 — Kurul eliyle yapılan değerlendirme sonucu eğitim emekçilerine duyurulmalı, hem kendisini yenileme ve geliştirme, hem de eksiklerini görme olanağı verilmelidir öylelikle. Haksızlığa uğradığı kanısına varan eğitim emekçisi kendisini savunabilmelidir.

D — TÜM EĞİTİM EMEKÇİLERİNİN YÜKSEK ÖĞRENİMLİ KILINMASI VE HİZMET İÇİ EĞİTİMLERİ :

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasasının 43. maddesinde : «...Hangi öğrenim kademesinde olursa olsun, öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmele-

rinin sağlanması esastır. Bu öğrenim lisansöncesi, lisans ve lisansüstü seviyelerde de imkân verecek biçimde düzenlenir. Aynı yasanın yine 43. maddesinde «Öğretmenlerin daha üst öğrenim görmelerini sağlamak üzere yaz ve akşam okulları açılır veya hizmet içinde yetiştirilmeleri maksadıyla kurslar ve seminerler düzenlenir. Yaz ve akşam okulları öğretmen yetiştiren kurumlarca açılır; bunlara devam edecek yeterli kredi dolduran öğretmenlere o kurumun belge veya diploması verilir.»

Ayrıca, 657 sayılı Devlet Memurları yasasının 214. maddesinde «devlet memurlarının yetiştirilmelerini sağlamak, verimliliğini artırmak, daha ilerki görevlere hazırlamak amacı ile uygulanacak hizmet içi eğitim, Devlet Personel Dairesi tarafından ilgili kurumlarla birlikte hazırlanacak yönetmeliklerle yürütülür.» denilmektedir.

Sözkonusu yasaların anılan maddeleriyle tüm eğitim emekçilerinin yüksek öğrenimli kılınması devlete önemli bir ödev olarak verilmiştir.

Görüldüğü gibi, sorunun çözümü için yeni yasal düzenlemeye bile gerek yoktur. Konunun bugüne değin ciddi biçimde ele alınmaması, sadece sorumluların görevlerini ihmali ve yasa emirlerini uygulamayışlarının bir sonucudur.

Yalnız burada, 1739 sayılı yasanın ilgili maddesine iki hususun eklenmesine gerek vardır kanımca. Birincisi, yüksek tahsil 4 yıllık eğitim fakültelerini hedef almalı, bir ikincisi de bir yandan gerekli öğretim kadrosu ve okullaşma oluşturulurken diğer yandan bugünkü öğretmen liselerinin ilkokul öğretmeni me-

zun etmesi uygulamasına dönülmelidir. Çünkü ülkemizde daha alfabe öğretimi görmemiş 1,5 milyona yakın (bunun büyük bölümü kız öğrencidir.) okul dışı öğrenci vardır. Öte yandan bu liselere giren öğrenciler çoğu meslek aşkıyla değil, iş edinmek için bu okullara girmektedirler. Bir iş sahibi yapılmadan, bir üst okul kapısı da açılmadan dışarı atılan (üretici özelliği de kaybedilerek) bu çocuklarımız ne yapacağını bilemeyen köy çevresine de artık uyamayan kişiler haline gelmektedirler. Kendi kökenlerine yabancı kılınan bu çocuklarımız, halkımızın öz çıkarlarına bile karşı kullanılabilir hale getirilmektedirler. O nedenle önümüzdeki dönemlerde, işlenen bu hata düzeltilmelidir.

Bunların dışında 1897 sayılı yasanın 7. maddesi uyarınca, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığının düzenlemesi gereken özel yükselme sınavı esasları, 15.5.1975 tarihinden beri belirlenmemiş olduğundan, özellikle ilkokul eğitim emekçileri arkadaşlarımızdan 3. derecede tıkanıp kalanların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Yasa emrine karşın savsaklanan özlük haklarımızdan birisi de budur. Bakanlık bugün bunu yerine getirmeye kalksa bile 3. derecenin 3. kademesinden sonraki bekleme sürelerinden doğan kaybın giderilmesi yürürlükteki yasalar açısından olanaksızdır.

ÖNERİLER :

Ülkemizde, büyük bölümü kız olmak üzere (1,5) birbuçuk milyon çevresinde öğrenim yaşı zorunlu öğrenim çağında bulunan çocuğumuz okul dışıdır. İlk okuma-yazma öğretiminden yoksundur.

Öğretmen liselerine giren çocuklar büyük çoğunlukla yoksul halk kesiminden gelme ve köy kökenli-

dirler. Bu çocuklar eğitim emekçiliğine heves ettiklerinden değil öncelikle iş bulmak için öğretmen liselerine başvurup, girmektedirler.

Bu halk çocukları -özellikle son yıllarda- anılan okullarda geri, yoz eğitimden geçirilerek sınıfsal kökenlerine ters düşürülmüş, geldikleri çevre ve işlerine yabancılaştırılmışlardır. Böylelikle kendilerinin de yer alması gereken saflara karşı düşünsel düzeyde tartışmayı çok çok aşan eylemciliğe itilmişlerdir. Oynayan oyunun farkına varanların, burun ve gözleriyle durumu görenlerin ise geriye dönüş olanakları kalmamıştır. Ancak yeni bir yaklaşım bu oldukça kötü gidişin seyrini değiştirebilir.

I — O yüzden, bugünkü öğretmen liselerinin ilkokul eğitim emekçisi mezun etmesini çift yönlü yararları nedeniyle zorunlu görmekteyim, bu yarar :

a) Öğrenim çağında olup okul dışı kalan 1,5 milyon çevresindeki çocuğumuzun öğretmen gereksinmesini tez elden karşılamak ve alfabe öğretimini tamamlamak,

b) Burjuvazinin bu çocuklarımız üzerinde oynamak istediği çirkin oyunu bozmaktır.

II — Çift yönlü yarar sağlayacağı inancıyla, öğretmen liselerinin ilkokul eğitim emekçisi mezun etmesini önerirken tüm eğitim emekçilerinin dört yıllık yüksek öğretimden geçirilmesini erteleyelim demek istemediğimi altını çizerek burada belirlememizde yarar olduğu kanısındayım.

Hem öğretmen liselerinden ilkokul eğitim emekçisi mezun etmek, hem de tüm eğitim emekçilerini dört yıllık yüksek öğretimli kılmak gerektiğine, bunun

içiçe yürüyebileceğine inanıyorum. Bu nasıl olacaktır? Bu konudaki önerimi şöyle getirmek istiyorum :

a) Bu çift yönlü durumu, yani bir yandan öğretmen liselerini ilkokul, eğitim emekçisi yetiştiren kurum haline dönüştürürken, diğer yandan tüm eğitim emekçilerini yüksek öğretimli kılma çalışmalarını tümüyle kavrayan bir plan hazırlanmalıdır. Bu plan ikinci beş yıllık plan süresini aşmamalıdır.

b) Anılan plana göre dört yıllık eğitim verecek programlar hazırlanırken diğer yandan, fizik koşulları ve öğretim kadrosu parasal olanaklar sınırlarına değil zorlanarak en hızlı biçimde hazırlanmalıdır. Hazır hale gelen her yüksek okul, amaçları doğrultusunda işleviyle ilgili çalışmaya derhal başlatılmalıdır. Gerekirse akşam öğretimi, yaz okulu gibi ünitelere de yer verilmelidir.

c) Mevcut eğitim enstitüleri ve eğitim fakülteleri, yüksek öğretmen okulları, öğretmen liseleri bu atılımın her bakımdan temelleri olmalıdır. Ancak, istenen biçim ve düzenleme eğitim teknolojisinin tüm bulgu ve verileri de kullanılarak en kısa zamanda ve en iyi biçimde yapılmalıdır.

d) Bu planlama, sekiz yıllık öğretimi zorunlu görerek, eğitim emekçisi gereksinmesi karşılıklıça, okullaşma tamamlandıça, koşutlu olarak uygulamaya geçilmelidir.

e) Hazırlanan plan amacına ulaştığında, yani öğrenci artışları da gözetilerek eğitim emekçisi karşılanabilir (8 yıllık zorunlu öğretim için yüksek öğretimli eğitim emekçisi) okullaşma tamamlanır, istenilen nicel ve nitel ereklere ulaşılır hale gelindiğinde öğret-

men liselerinin eğitim emekçisi mezun etmesi durdurulmalı, ama yüksek öğretimden geçmemiş eğitim emekçilerinin yüksek öğretimli kılınması çalışma ve uygulamaları amacına ulaşınca değin sürmelidir.

f) Yüksek öğretim kurumlarının okullaşmaları sürerken, öğretmen liselerini bitirenler öğretmen kullarının görüşleri de alınarak hazırlanan yüksek okullara sınavsız alınmalı, isteyenler de merkezi sistemle yapılan sınavları kazanmak koşuluyla diğer üniversite ve yüksek okullara girebilmelidirler. Genel liseleri bitirenler bu eğitim fakültelerine ancak sınırlı bir kontanjanla (örneğin % 10) müracaat edip girebilmelidirler, o da merkezi sistemle seçilerek.

III — Bu arada :

a) Eğitim teknolojisinin geliştirilmiş her türlü bulgu ve verilerinden yararlanılarak eğitim nicel ve nitel yönden en üst düzeye yükseltilmelidir.

b) Tüm eğitim emekçilerinin sürekli gelişmelerini sağlamak, hizmet içi eğitimlerini yapmak, verimliliklerini artırmak, onları daha ileri görevlere hazırlamak için tüm koşullar hazırlanmalı, maddi olanaklar esirgenmemelidir.

E — ÇOCUK ZAMMI :

Kamu çalışanlarının yaşamında eski bir geçmiş olan çocuk zammı, giderek etkisini yitirmesi nedeniyle de sürekli bir sorun olarak gündemde kalmıştır. Başlangıçta, temel ücret olan maaşa oranı oldukça yüksek olan çocuk zammı bugün için aile gelirin hemen hiçbir etkisi olmayacak düzeye düşürülmüş durumdadır.

Kamu çalışanlarından evli olanların, çocuk sayıları bir oranda vergi indirimine yansımaktaysa da,

bu eşitleme çabasının da aileye çocuk için gerekli katkıyı sağlamaktan uzak olduğu açıktır.

Her yıl bütçe yasalarıyla birlikte gündeme gelen katsayı ve yan ödeme gibi ücret kesitleriyle birlikte, çocuk zammı da gündeme gelmektedir. Temel ücret sorununun çağdaş bir yöntem olan «GREVLİ TÖPLÜ SÖZLEŞMELİ SENDİKAL DÜZENLE» çözümüne dek, çocuk zammı da çözümü beklenen sorun olma niteliğini sürdürecektir.

ÇOCUK ZAMMI İLE İLGİLİ ÖNERİ :

1 — Çocuk zammı, niteliği bakımından ailenin e-line sürekli ve düzenli bir biçimde geçmesi gereken bir gelir türüdür. Bu nedenle de, maaşların bağlı olduğu katsayı ile çarpılacak bir gösterge dizgesine bağlanarak :

a) Okul çağı öncesi çocuk başına 20 gösterge (20 x 12 : 240 TL.)

b) İlkokul, ortaokul, lise öğrencisi olanlarla ; bu yaşta olup ta, ailenin zorunlu bakımına gereksinime duyan çocuk başına 40 gösterge. (40 x 12 . 480 TL.)

c) Yüksekokul, akademi, fakültelere devam edenlerle; bu okulları kazanamamış olanlardan ve iş ve işçi bulma kurumundan iş bekleyenlere yirmi yaşına değin 100 gösterge. (100 x 12 , 1200 TL.)

Üzerinden çocuk zammı verilmeli ve bu zam vergi dışı tutulmalıdır.

F — EK DERS ÜCRETİ SORUNU :

Özlük haklarımıza ilişkin, yürürlükteki bozuk, dengesiz ve eşitsizlikçi düzenlemenin bir yansımasını da ek ders ücretlerinde görmekteyiz.

Eğemen güçler, eğitim emekçilerini parçalamak ve amaçlarına uygun biçimde yönlendirebilmek için çeşitli eğitim kurumlarında çalışan eğitim emekçilerine saat ve ücret olarak farklı ek ders ücreti ödemekte, ya da hiç ödememektedir.

Bu durum, eşit işe eşit ücret ilkesine de aykırıdır.

EK DERS ÜCRETLERİ İLE İLGİLİ ÖNERİLER :

1 — Çeşitli kademelerde çalışan tüm eğitim emekçilerinin haftada 15 saatin dışında kalan çalışmalarını için ek ders ücreti ödenmelidir.

2 — Bu ücret vergi dışı tutulmalıdır.

3 — Ücretin saptanmasında 1977 yılı için talep ettiğimiz, en az maaş zorunlu ders sayısına bölünerek elde edilecek sonuç esas alınmalıdır.

($15 \times 4 = 60$ $5830 : 60 = 20$ TL. maaş karşılığı bir saat içinde ödenmesini istediğimiz miktar ek dersler için de uygulanmalıdır.)

4 — Tüm eğitim emekçilerine ek ders aynı miktar üzerinde ödenmelidir.

5 — Öğretmenler kurulu, zümre toplantısı, okul-aile birliği, disiplin kurulu vb. toplantıları için ayrıca ücret ödenmelidir.

C — DİSİPLİN SORUŞTURMASI VE İDARİ YARGI :

1 — Disiplin işlemleri ve idari yargılama; kamu hizmetlerinin sağlıklı, verimli yürütülmesini öngörmesi gerekirken, kamu düzeninin korunmasını da içermektedir.

2 — Günümüzdeki uygulamada, yerinden yönetim ve değerlendirme ile uzmanlaşmaya yeterince önem verilmemektedir.

3 — İdari yargı ve disiplin konusunda yapılan işlemler ve verilen kararlarda içtihatlarla bakılmamakta, sadece yasalarda, önceden verilmiş tanım ve yollamalara bakılmaktadır.

4 — Danıştay'ın işi giderek ağırlaştırılıp, işlemez hale getirilmek istenmektedir.

5 — İdari kararlarda adli yargının yabancılığı tartışmalı olup, verilen kararlar keyfilige yol açabilmektedir.

Özetle :

Disiplin ve idari yargılama konularında bugünkü uygulama ve işleyiş anti-demokratiktir, genel, çağdaş hukuk kurallarına aykırıdır.

DİSİPLİN SORUŞTURMASI İLE İLGİLİ ÖNERİLER :

İdari eylem ve işlemleri denetleme, disiplin işlemleri hakkında yargılama yapıp karar vermek; kamu çalışanlarının görevlerinden doğan suçları yargılanıp yargılanmayacakları hakkında karar vermek üzere «ALT KADEME İDARİ YARGI YERLERİ» kurulmalıdır.

H — MUTEMET SORUNU

Mutemet, günümüzde yalnızca maaş ve ücret alıp, dağıtan kişi değildir. Bu sorun çalışanların özgürce örgütlenmesi konusunda mutemedin baskı aracı olarak kullanılmaması, üyelik ödentilerinin ilgili meslek örgütüne zamanında ulaştırılması, yönetim - mutemet arasında sağlıklı bir ilişki kurulması, mutemete, uygun çalışma ortamının sağlanması, özlük haklarının ilgililere zamanında ve kolayca ulaştırılması gibi konuları da içermektedir.

MUTEMET SORUNU İLE İLGİLİ ÖNERİLER :

1 — Mutemet, hak sahiplerince özgürce seçilebilmelidir.

2 — Mutemet ücreti, her yıl, koşullara uygun olarak mutemet seçimi yapılırken hak sahiplerince saptanmalıdır.

3 — Mutemeditir. çalışma yeri ile, gerekli araçlar yönetimce sağlanmalıdır.

4 — Ücret ve diğer hakların ilgililerin eline kolayca ve zamanında ulaşabilmesi için gerekli önlemler yönetimce alınmalıdır. (Gerekli görülen yerlerde, hak sahipleri, ayın belirli bir gününde izinli sayılmaktadır.)

5 — Meslek örgütlerinin üyelik ödentileri, örgütçe saptanmış yetkili kişilere mutemelerce zamanında teslim edilmelidir.

İ — MUAYENE VE TEDAVİ SORUNLARIMIZ

Kamu çalışanlarının ve eğitim emekçilerinin bakmakla yükümlü oldukları kişilerle birlikte sağlık bakımları 657 sayılı Devlet Memurları Yasasının 209 ve 210. maddeleriyle, bu konuda hazırlanmış bulunan «... Tedavi Yardımı Yönetmeliği»ne göre yürütülmektedir.

Ancak, bu düzenlemeler, eğitim emekçileri ve yakınlarının sağlık bakımı sorunlarına köklü bir çözüm getirememiştir. Çünkü, eğitim emekçilerinin çalışma koşulları ve dağılık yerleşme yerlerindeki görev ilişkileri; kentsel kesim öngörülerek hazırlanan «muayene ve tedavi» dizgesi ile uyuşmamaktadır.

I — EĞİTİM EMEKÇİLERİNİN MUAYENE VE TEDAVİLERİYLE İLGİLİ ÖNERİLER

Bilindiği gibi, sağlık hizmetleri koruyucu ve tedavi edici olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Tedavi edici sağlık hizmetleri için gerekli büyüklükte ve yeter sayıda; teknik araç-gereç, uzman personel ve benzeri olanaklarla donatılmış, devletin kurduğu ve kuracağı herkese hizmet edecek sağlık kurumları hastahaneler zorunludur. Eğitim emekçilerinin ve yakınlarının da bu kurumlar ve olanaklarından tedavi görmek amacıyla yararlanmaları doğaldır.

Ancak, ilk aşamadaki sağlık sorunları ve bakım hizmetlerini görmek üzere, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığının elindeki doktor ve benzeri olanaklardan yararlanılarak;

- 1 — Başvuru ve denetim,
- 2 — Muayene,
- 3 — Reçete ve ilaç konularında zaman yitirmeden, öğretmen ve öğrenciye yeni işlem külfeti getirmeden görev yapacak dispanserler kurulmalıdır.

Bu dispanserler, her ilde ve konumuna göre gerekli olan ilçelerde açılmalı, gezici ekip ve araçlarıyla da köydeki eğitim emekçisi ve öğrencilerin sağlık bakımlarını yerine getirmelidir.

J — HASTALIK VE ANALIK SİGORTASI SORUNU

657 sayılı devlet memurları yasasının 188. maddesiyle, devlet memurları için çeşitli alanları kapsayan geniş bir sigorta öngörülmekte ve özel yasalar çıkarılması emredilmektedir. Öngörülen hükümler hazır-

lanıncaya değin de, yürürlükteki hükümlerin saklı tutulacağı, işleyeceği kabul edilmemiştir.

Sağlanacak sosyal yardım olanaklarının, ülkede kabul edilmiş başka genel sosyal sigorta rejimlerinin getirdiklerinden az olmaması zorunluluğu da anılan maddede yer almıştır.

Yasanın ilgili maddesinin kapsamını içeren yeni bir sigorta yasası çıkmış değildir. Bu yüzden, grevli, toplu sözleşmeli, sendika hakkı olan diğer emekçiler yaratılan sosyal yardım olanakları, devlet memurları için yaratılan sosyal yardım olanaklarından çok ileri düzeylere eriştirilmiştir. Bunu, kıvançla karşılıyoruz.

Yasanın sözkonusu maddesi, bu dengesizliği gidermeye yönelmişse de daha bir süre gerçekleştirilmesi umulmamaktadır.

HASTALIK VE ANALIK SİGORTASI İLE İLGİLİ ÖNERİ:

Eğitim emekçilerinin (tüm devlet memurlarını kapsayan) eşleriyle bakmakla yükümlü oldukları baba, anne ve çocuklarını kapsamı içine alan; hastalık, analık, görevden doğan kaza ile meslek hastalıkları gibi konuları içeren; diğer emekçilere getiren haklardan az olmamasını gözleyen genel sosyal sigorta yasanın en kısa zamanda çıkarılıp, uygulamaya konulması gerekmektedir.

K — KONUT SORUNU

Konut sorunu aslında ülkemizin sorunudur. Öteki sorunlar gibi bozuk düzenin bir ürünüdür.

Bu sorunun en çok etkilediği kesimlerden birisi de, eğitim emekçileridir. Büyük kentlerde kiralar ateş pahasıdır. Kiralık ev bulmak bile başlı başına bir so-

rundur. kırsal kesime en çok uzanan, eğitim emekçileri clup, orada öğretmen evi bulmak, oturmak, hemen hemen olası değildir.

Ülkemizde (6) altı eğitim emekçisine (özellikle ilköğretim kesimi için) bir öğretmen evi düşmektedir. Altı eğitim emekçisinden biri, o da çok yetersiz olmak üzere, öğretmen evlerinde oturabildiğinden, geriye kalan eğitim emekçileri oturacak ev bulamamakta, köylerde bulunanların oturduğu evlerse elverişsiz ve sağlıksız olmakta; olanak bulanlar yakın kasaba ve kentlere gidip te böylelikle dar bütçelerini bu uğurda kullanmaktadırlar. Bu ortamda görevini de erinçle yapma olanağı kalmamaktadır.

Ayrıca, eldeki konutlarda kimin oturacağı da kesin olarak belirlenmediğinden; öte yandan, sayısal yetersizliğin de etkisiyle eğitim emekçileri arasında uyuşmazlıklar, sürtüşmeler çıkmaktadır.

Eğitim emekçilerinin 1/6'sına düşen öğretmen evleri ise, hem kullanılış yönünden, hem can güvenliği açısından ve hem de proje ve yapım yönünden de son derece yetersizdir.

KONUT SORUNU İLE İLGİLİ ÖNERİLER :

1 — Özellikle kırsal alanda çalışan eğitim emekçilerine, çalışanların sayısınınca öğretmen evi yapılması,

2 — Kasaba ve kentlerde çalışan eğitim emekçilerine de, ya öğretmen evi yapılmalı, ya da kira karşılığı para ödenmelidir.

3 — Köylerde yapılan öğretmen evlerinin içi devletçe donatılmalı, ısıtma ve bazı giderleri devletçe karşılanmalıdır.

4 — Eğitim emekçilerinin özel konut edinmeleri devlet desteğinde kesinlikle sağlanmalıdır.

5 — Öğretmen evlerinin proje ve yapımları tasarlanır ve uygulanırken; arsadan, temel kazısından, yapımından kazanç ile bu yapıım biçiminin değişmezlik kazanması ve bir yerde can güvenliği, ısıtma kolaylığı sağlanması için öğretmen evlerinin derslikler üzerine; ve derslik, eğitim emekçisi sayısınca yapılmalıdır.

L — KREŞ SORUNU :

Günümüzde, çalışan eğitim emekçilerinin (özellikle bayan eğitim emekçilerinin) çocuklarına kreşler açılmamış, düşünüldüğü bile duyulmamıştır. Yavrusu ve görev ikilemi arasında ne yapacağını şaşırان, insanı insana köle kılan yöntemlere başvuran (hizmetçi tutarak) dar akçalı gücünden de böylelikle oraya pay ayıran bir duruma düşürülmüştür, eğitim emekçileri.

Ayrıca, 7-8 bin çevresinde sınıfsız eğitim emekçisinin bulunduğu da bilinmektedir. İstenirse kentlerde gecekondu yörelerinden başlamak üzere, kısa zamanda kreşler açma olanağı vardır.

KREŞ SORUNU İLE İLGİLİ ÖNERİ :

En kısa zamanda ve yaygın biçimde, sınıfsız eğitim emekçilerinden de yararlanılarak; özellikle büyük kentlerde gecekondu yörelerinden başlamak üzere, en kısa zamanda eğitim emekçileri çocuklarının KREŞ gereksinmesi karşılanmalıdır.

M — YENİDEN İŞE ALIŞTIRMA

Kamu çalışanlarının, çalışma sırasında her hangi bir nedenle sakatlanması, iş göremez hale düşme-

si sonucu malülen emekliye ayrıldığı bilinmektedir.

İş göremezliğinden (malülen) emekliye ayrılanlardan, yeniden güç kazananlarla, gücünün artırılabilceği umulanlar; kurulmuş ve kurulacak işe alıştırtma (rehabilitation) merkezlerinde hem işgücülerinden yararlanmak, hem tüketicilikten, hem de emeklilik psikozundan kurtarmak amacıyla :

1 — Ya kendi mesleğinde,

2 — Ya da durumuna uygun bir başka işte yeniden işe alıştırtmaya alınmamakta, bu yolda özel yasalarda çıkarılmamaktadır. Herhangi bir girişime de rastlanmamaktadır.

YENİDEN İŞE ALIŞTIRMA İLE İLGİLİ ÖNERİ :

657 sayılı yasanın 189. maddesinde de belirtilen özel yasanın çıkarılması, bu konunun öylelikle çözülme kavuşturulması gerekir.

N — ATAMA - YER DEĞİŞTİRME KARŞILIKLI YER DEĞİŞTİRME SORUNU

Atama, yer değıştirme ve karşılıklı yer değıştirme işlemlerinin 657 sayılı Devlet Memurları Yasasının 58-63 arası ve 73, 74, 76. maddelerine dayalı olarak hazırlanan yönetmeliklere göre yürütüldüğü bilinmektedir.

Eğitim emekçilerinin atanmasıyla ilgili yönetmeliklere geçmeden, 657 sayılı yasanın 1897 sayılı yasayla değışik 76. maddesini ele almak gerekmektedir. «Kurumlar, görev ve ünvan eşitliği gözetmeden kazanılmış hak aylık dereceleriyle memurları bulun-

dukları kadro derecelerine eşit veya 68 inci madde-
deki esaslar çerçevesinde daha üst, kurum içinde ve
ya başka yerlerdeki diğer kadrolara naklen atayabi-
lirler.»

.....
Yasanın, atama, yer değiştirme, karşılıklı yer de-
ğiştirme ile ilgili öteki maddelerini de hiç eleştirme-
den kolaylıkla bir yargıya varmak olasıdır. Son yıl-
lardaki uygulamalarla da somutlanan durum şudur :

1 — Devlet memurları iktidarlarca birer araç
olarak kullanılmak istenmiştir.

2 — Söz konusu maddelerin özünde «siyasal fa-
vorizma» anlayışı yatmaktadır.

3 — Bu maddeye karşı, devlet memurlarına hiç
bir güvence de getirilmemiş, öylelikle ilgili hükümle-
rin antidemokratikliği tartışmasız söylenebilir du-
rumdadır.

Türkiye eğitim emekçilerinin, atama, yer deği-
ştirme, karşılıklı yer değiştirmeleriyle ilgili yönetme-
likler bu yasa hükümleri üzerine kurulduğundan, ar-
tık, yönetmeliklerin eleştirilmesinin de gereksizliği
ortaya çıkmaktadır.

Zaten uygulamayla da somutlandığı gibi, keyfi-
lik, kayırmacılıktan öte milliyetçilik, milliyet yaftası
altında, bir araç ve vurucu güç olarak kullanılan ki-
şilerin oluşturduğu örgütler, kurumlaşmaya çalışa-
rak atama, yer değiştirme, karşılıklı yer değiştirme
işlemlerini, faşizmin kadrolaşması ve faşizme kitle
tabanı oluşturulması amacıyla bizzat üslenmişler-
dir.

Bu durum karşısında yasa ve yönetmelik ayrın-
tısına inmenin de gereği yoktur sanırım.

ATAMA - YER DEĞİŞTİRME - KARŞILIKLI YER DEĞİŞTİRME KONUSUYLA İLGİLİ ÖNERİ :

1 — Anayasamızın özü ve 117. maddesi ile genel idare hukuku esaslarına aykırı olduğu kanısında olduğum 657 sayılı yasanın 1897 sayılı yasayla değişik 76 ve öteki ilgili antidemokratik maddeleri derhal kaldırılmalıdır.

2 — En kısa zamanda, yasama organınca çıkarılacak bir yasayla, atama, yer değiştirme, karşılıklı yer değiştirme işi ve işlemlerinin bağımsız kurullar eliyle (tıpkı Yüksek Hakimler Kurulu gibi) yapılması sağlanmalıdır.

3 — Çıkarılacak yasada anılan kurulların nasıl ve kimlerden oluşacağı kesin biçimde belirlenmelidir.

4 — Toplu atamaların illerarası karşılıklı yer değiştirmelerin, yine illerarası her türlü yer değiştirmelerin yüksek kurul eliyle; il içi atamaların ise il düzeyindeki kurul eliyle yapılması; yer saptama, eğitim emekçisi gereksinmesi, bilgilenme gibi konularda yönetimin bu kurullara gerekli bilgi ve belgeleri sunması zorunlu hale getirilmelidir.

5 — Bu kurullar sorumluluk ve yetki ile donatılmalıdır.

6— Kurullar tamamen eğitim emekçilerinin temsilcilerinden oluşmalıdır.

Ö — YOKSULLUK YERİ ÖDENEĞİ SORUNU :

657 sayılı Devlet Memurları Yasasında, (md : 195) ülkenin doğal, ekonomik, sosyal, ekinsel,sağlık, ulaştırma koşullarına, kamu çalışanlarının çalıştıkları yerlerdeki sıkıntı ve zorluklara ve o yerin yoksunluk

derecesine göre «yoksunluk yeri ödeneği» verileceği yer almaktadır.

Bu ödeneğin verilmesi Personel Dairesinin önerisi, Bakanlar Kurulunun saptamasıyla gerçekleştirilmektedir.

Türkiye gibi geri kalmış, bölgeler, hatta en küçük birimler arasında bile büyük koşul farklılıkları bulunan bir ülkede eşitlikçi bir düzenleme yapmanın, çalışanları ödüllemenin elbette kolay olmadığı açıktır. Kimi gelişme sürecini tamamlamış ülkelerde bu konu sorun bile değildir. Bu sorunu yaratan, çarpık kapitalist düzen ve bu düzenin sürmesinden yana olanlardır.

YOKSUNLUK YERİ ÖDENEĞİ İLE İLGİLİ ÖNERİ:

O halde bu bozuk düzen değişinceye dek en geçerli ölçütler saptanarak, tüm kamu çalışanları, emeği ile geçinenler yanında eğitim emekçilerine de yıpranmasını, zorluk ve sıkıntılarını karşılayacak düzeyde «Yoksunluk Yeri Ödeneği» verilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, yoksunluk yeri ödeneği saptanırken, eğitim emekçilerinin özel konumuna da özen gösterilmelidir. Verilen yoksunluk yeri ödeneği, vergi dışı bırakılmalıdır.

Eğitim emekçileri de, iller, bölgeler hatta küçük birimler arasındaki farklı ödemeleri olağan karşılamalıdırlar.

Ö — YÖNETİCİ SEÇİMİ SORUNU :

Yönetsel dizgeleri (idari sistemleri) iki başlık altında toplamak olasıdır. 1 — Yönetsel dizge (idari rejim). 2 — Yargısal yönetim (adli idare). Yer yüzün-

deki uygulamalarda bu iki dizge ağırlık kazanmıştır. Elbette, bunların dışında da dizgeler vardır. Yöretsel dizgeli yönetim biçimlerinde yönetim, yürütme yetkili olup, yönetim hukuku ile bağlıdır. Yargısal yönetimin uygulandığı ülkelerde, yönetim ile bireye aynı hukuk kuralları uygulanır. Yargı yerleri de aynıdır.

Ülkemizde de kara Avrupasında uygulanan yönetsel dizge uygulanmaktadır. Yürütme yetkisi ile yükümlüdür. Bu rejimin uygulandığı ve bizim de özendiğimiz o ülkelerde (batı ülkeleri) burjuva demokratik haklar tüm eğitim emekçilerine sağlanmıştır. Bu arada yönetme yetkisi oturmuş bir dizge içerisinde eğitim emekçilerinin ağırlığını taşıyarak düzenlenmiştir.

Daha önce de değindiğimiz gibi, ülkemiz eğitim emekçileri çoğunlukla köy kökenli, ya da emekçi kitlesel ve katman çocuklarıdır. O yüzden görev alanlarında yönetilen değil, yöneten olmak zorundadır. Öylelikle, emeği ile geçinenlerin çıkar ve yararlarını gözeterek eğitim yapmak, o katmanların işlerini kolaylaştıracak olan bürokratizmi aşmak, uyumlu ve verimli çalışmak olanağı doğacaktır.

Siyasal iktidar seçeneğine, onun teknokrat kadrolarına tanınacak esneklik, ya da kolaylık, herhangibir kademe için, gerektiğinde birden çok adayın seçilip, bunlar arasından atama yapabilmek yetkisiyle sınırlı olmalıdır.

YÖNETİCİ SEÇİMİ İLE İLGİLİ ÖNERİ :

Siyasal iktidar seçeneğine belli ölçüde esneklik tanıyarak, tüm eğitim ve öğretim kademesinde görev alacak yöneticileri eğitim emekçileri kendileri seçmelidir.

P — OKULLAŞMA VE İKİLİ - ÜÇLÜ ÖĞRETİM SORUNU :

222 sayılı «İlköğretim ve Eğitim Yasası»nın geçici 3. maddesiyle Devlet, ülkeyi, gereksinmeyi karşılayacak biçimde okula ve eğitim emekçisine kavuşturmayı yükümlenmişti.

Anılan yasa 1961 yılında çıkmıştır (5.1.1961). Söz konusu yasanın, okul ve eğitim emekçisi gereksinmesini 10 yılda karşılamayı da öngördüğünü burada belirtelim. Şimdi aradan 16 yıl geçmiştir. Okuma yazma oranı ülkemizde halen % 58 dolaylarındadır. Okullaşma ancak % 75 dolaylarında, o da çift öğretim ortamında gerçekleşebilmiştir. 1 milyonun üzerinde öğrenci okul dışıdır. Bunun büyük bölümü kız çocuğudur. Bunları okula kavuşturmak için 25.000 dersliğe gereksinme vardır. Normal öğretime geçiş için ise 60 binin üzerinde dersliğe ve 30-40 binin üzerinde de eğitim emekçisine gereksinme vardır.

Ortaöğretim de kendi içinde tam bir dağınıklık içerisinde olup, üniversite kapısına öğrenci yığılmaktan öte pek bir işlevi yoktur. Teknik öğretim alanındaki çalışmalar da aynıdır.

Okul yapım ve projeleri, aracıya, üstenciye para kazandırmak; okullaşmayı bilerek geciktirmek için hazırlanıyor görünümünü vermektedir.

Bu yapıdaki bir eğitim ve okullaşma emekten yana istenilen davranış ve bakış açısı kazandıramaz.

OKULLAŞMA VE İKİLİ - ÜÇLÜ ÖĞRETİM SORUNU İLE İLGİLİ ÖNERİ

Kısa zamanda normal öğretime geçebilmek, okul dışı çocuklarımızı okula kavuşturmak için,

- 1 — Okullaşma,
- 2 — Eğitim emekçisi gereksinmesi,
- 3 — Okullaşmanın nitel yönü gerekli ödenek ayrılıp, en kısa zamanda tamamlanmalıdır.

R — DİNLENME VE BOŞ ZAMANLARI DEĞERLENDİRME SORUNU

Çalışan, değer yaratan organizma hem yorulur, hem yıpranır. Yeniden değer yaratma sürecine geçebilmesi için dinlenmesi, enerji biriktirmesi gerekir. Sürekli çalışmanın, organizmanın maddi ve manevi işlevini yerine getirmesini engellediği bilinmektedir.

Gerçi, ülkemizde eğitim emekçilerine, ilköğretimde 2 ay, ortaöğretimde iki aya yakın bir süre izin hakkı tanınmıştır .Ancak ,eğitim emekçilerinin büyük çoğunluğu, bu izin haklarını kullanırken, çeşitli nedenlerle (başta ekonomik neden) dinlenmeye zaman ayıramamaktadırlar. Yorgunluklarını gideremekte, enerji de biriktirememektedirler. Devlet bu konuda gerekli önlemleri almamaktadır. Öylelikle eğitim emekçileri yeni bir öğretim yılına isteksiz ve yorgun başlamaktadır.

DİNLENME VE BOŞ ZAMANLARI DEĞERLENDİRME İLE İLGİLİ ÖNERİ :

Tüm eğitim emekçilerinin, tatil aylarında dinlenme, enerji kazanma, bilinç düzeylerini yükseltme, boş zamanlarını değerlendirme amacıyla ve özellikle doğu ve güneydoğu illerinde çalışan eğitim emekçilerine öncelik verilerek, dinlenme ve boş zamanlarını değerlendirmeleri için her türlü önlem alınmalıdır. Bu önlemler, kamplar açma, geziler düzenleme, bilgi ve görgülerini artırma ,kitaplıklar açma, inceleme ve

araştırma yapma gibi olanakların sağlanması olabilir.

SONUÇ :

Baştan beri sıraladığım, o arada ayrıntılı olarak ele almadığım ders kitapları, eğitim emekçileri çocuklarının yüksek öğretimde yurda kavuşturulması, çocuk emzirme; doğum, ölüm yardımı; cenaze giderleri; bilgi ve görgü artırma gibi özlük ve meslek sorunları :

1 — Daha önceki konularda ,konu içerisinde değinildiği, öneri getirildiğinden,

2 — Bildiri sunma süresinin kısıllığından,

3 — Başka bildirilerde yeri geldiğinde sunulacağından, burada ayrı bir başlık altında ele alınıp, incelenerek öneri getirilmemiştir.

Bildirimi, başta belirttiğim genel çerçeve sınırları içinde sundum. Bir yandan mevcut yasalar çizgisinde konulara yaklaşırken, öte yandan sendikal düzende de gözetilebilecek temel ilkelere uzanmaya çalıştım. Sendikal düzene geçişte ekonomizm saplantısı ve sendika bürokratizminin sakıncalarına şimdiden değindim; gerekli önlemlerin alınmasının erken olmadığını belirttim.

Tüm sorunlarımızın, ülkemizin sosyal ve ekonomik yapısından kaynaklandığını sık sık yineledim. Emegi ile geçinen sınıf ve katmanların sorunlarıyla eğitim emekçilerinin sorunlarının özdeş olduğunu söyledim.

Diğer dünya eğitim emekçilerinin haklarıyla karşılaştırmalar yaptım. Bunlar içerisindeki yerimizi sap-

tadım. İşbirliği olanağı verilmesini önerdim.

Bağımsız, demokratik, özgür, barış içerisinde bir ülke özlemimizi vurguladım.

Tüm eğitim kurumlarındaki faşist, gerici, şöven unsurların ayıklanması gerektiğini altını çizerek önerdim.

Yurtsever, devrimci ve demokrat arkadaşlarımla bir zamanlama içinde, geniş bir savaşım planıyla tüm bu haklarını, diğer demokratik kitle örgütleriyle de işbirliği yaparak, alacağı inancındayım. Bunun için ilk iş GREVLİ, TOPLU SÖZLEŞMELİ SENDİKA HAKKINI elde etmektir.

Bu yolda tüm eğitim emekçilerine başarılar dilerim.

Saygılarımla.

TÜSTAV